

N:o 3.

Af Herr **Bäckström:** *Angående upphäfvande af kronans behörighet att söka återvinna eganderätt till vissa under bruk eller fabriker skatteköpta hemman.*

Oaktadt lagstiftningen på senare tider omsorgsfullt sökt införa trygghet i eganderätt och inteckningsrätt till fastighet, kvarstår likväl, hvad kronoskattehemman angår, en skriande och af allmänheten knappt anad osäkerhet, som tyckes fordra skyndsamt åtgärd till dess afhjelpande.

Det finnes nemligen föråldrade författningar, på grund hvaraf kronan ansetts kunna återtaga skattehemman, derest skattebrefvet säger upplåtelsen hafva skett till understöd för bruk eller fabrik, hvarifrån hemmanet ej finge skiljas, och det sedermera inträffat, att bruket eller fabriken nedlagts. Det hjälper då icke, att skattebrefvet upplåtit, såsom orden vanligen lyda, »till everldelig ego», och att hemmanet, efter skatteköpet, gått genom flere egares händer samt äfven blifvit exekutivt försåldt, med okändrade lagfarter och under tiden tillkomna inteckningar.

Sällan torde väl kronan hafva uppträdt med sådan obillig talan, men att det kan ske och att denna talan kan vinnas, visar ett till min kännedom kommet mål, nemligen angående ett halft mantal Hålskult i Norra Åsbo härad, hvarom Kongl. Maj:ts dom utfärdades den 6 December 1853. Rättegången var föranledd af enskilda personers förhopp-

ningar om åboskap (hvilka förhoppningar likväl slutligen misslyckades) och kronofogden i orten anmälde sig såsom mellankommande part, med yrkande att, enär, enligt Kammarkollegii skattebref den 23 Januari 1748, dåvarande egaren till Rösjöholms oljeslageri- och såpsjuderiverk fått skattelösa Hålshult till hjälp och understöd för nämnda verk, men dessa omsider blifvit nedlagda, Konsul Roth, såsom då mera egare till hemmanet, måtte åläggas att detsamma till kronan afträda. Roth invände, ibland annat, att, enligt skattebrefvets lydelse, hemmanet vore såldt »till everldelig ego», samt att Roth hade på utmätningsauktion den 27 Juli 1827 tillhandlat sig detsamma och å fånget erhållit Häradsrättens fastebref; men Häradsrätten, med åberopande af Kongl. förbudet emot bruks nedläggande den 11 December 1766 med flera författningar, ålade Roth att hemmanet afträda. Lagmansrätten deremot ogillade kronans talan; men Hofrätten åter och Högsta Domstolens pluralitet biföllo densamma. (För målet redogöres närmare uti Juridiska föreningens tidskrift, åttonde häftet, pag. 65.)

Ett välkändt vetenskapligt arbete, lärobok i Svenska Kamerallagfarenheten af L. G. Rabenius (andra upplagan, tryckt 1832, pag. 158—160), anför i korthet hithörande författningar, hvartill dock flera andra, och deribland Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811, om skatteförsäljning af hemman från rekognitionsskog, kunna läggas. Författaren citerar ett nog karakteristiskt Kongl. bref den 28 Januari 1758, i fråga om förpligtelse vid skatteköp att »underhålla ett visst antal får», hvarvid författaren gör den anmärkning att »Schäferiförfattningarne äro i senare tider märkeligen förändrade och detta Kongl. bref troligen numera ej gällande».

Det finnes en mängd med dylikt förbehåll skattessålda hemman, som dels varit gamla kronohemman, och dels före hemmantalssättningen och skatteköpet utgjort rekognitionsskog, men om hvilkas äldre natur ej lemnas ringaste upplysning af lagfarts- och inteckningshandlingar, så att, om än omförmälda tillämpning af de ifrågavarande författningarne är sällsynt, hotas likväl säkerheten i egande- och inteckningsrätt på ett betänkligt sätt.

Af nu anförda skäl och med afseende å den frihet, som numera är bruks- och fabriksrörelsen medgifven, föränlåtes jag, att, såsom min motion, värdsammast hemställa om beslut af Riksdagen i den syftning, att, derest utfärdadt skattebref innehåller, det skatteupplåtelsen skett till understöd för bruk eller fabrik och att hemmanet ej finge derifrån skiljas, sådant ej skall hädanefter medföra behörighet för kronan att yrka rubbning af egares och inteckningshafvares rätt.

Denna min motion afser icke utaf kronan gjorda vilkorliga upplåtelser under nyttjanderätt, utan endast försäljningar till skatte- eller eganderätt, såsom medförande rätt till lagfart och inteckning.

Om remiss häraf till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 23 Januari 1886.

C. A. Bäckström.
